

Zakaj levosredinske vlade ne znajo vladati?

Kolumnist Jože P. Damijan (v nadaljevanju: JPD) se v kolumni z zgornjim naslovom (*Dnevnik*, 15. marca) sprašuje, zakaj levosredinske vlade ne znajo vladati, s čimer implicitno namiguje, da desnoredinske vlade, za razliko od levosredinskih, znajo vladati. Pri čemer pa je, očitno, edini kazalnik neuspeha to, da »že dvajset let nobeni levosredinski vladi ni uspelo končati mandata«. JPD razloge za »prekletstvo nestabilnosti in nekompetentnosti levosredinskih vladnih koalicij« pripisuje zlasti »pomanjkanju močnega ideološkega naboja med potencialnimi volivci levosredinskih strank in posledični promiskuitetnosti volivcev«, drugi razlog pa vidi v nečem, kar sam imenuje »Biščakov paradoks«.

Kot rešitev, kako to preseči, pa JPD vidi v »stranki z jedrom politično izkušenih in kompetentnih menedžerjev z jasno vizijo razvoja, ki postavlja v ospredje interese države«. Skratka, menedžerjev, kajpak moškega spola, kakršen je on sam. Ker pa mu se očitno zdi nespodobno, da bi samega sebe ponujal, nam kot primera »dobre prakse« servira ljubljanskega župana Zorana Jankovića in madžarskega premierja Viktorja Orbana. Skratka, dva stara moška politika, ki utelešata vse tisto, zaradi česar »promiskuitetni« levosredinski volivci na valu antijanšizma vedno znova izvolijo nov obraz.

Priznam, s stališči JPD se tudi do sedaj nisem strinjala, ampak ne glede na to sem spoštovala njegovo odprtost in načelno pripravljenost, da svoja stališča tudi spremeni, če jih empirična realnost ovrže. Tokrat pa je tako ustrelil mimo, da sem se preprosto morala odzvati. Zlasti pa zato, ker je mantra, da je vzrok za serijske neuspehe levosredinskih vlad treba iskati v levosredinskih volivcih, tako rekoč že ponarodela. Kot javna uslužbenka s 15-letnimi izkušnjami v državni upravi, ki je od znotraj opazovala in še vedno opazujem tisto, čemur analitiki politik pravijo »neuspeh upravljanja« (failure of governance), lahko suvereno trdim, da je treba vzroke za neuspeh iskati v političnih strankah in oblastnikih samih. Najbolj nevarni od vseh pa so ravno politiki-menedžerji, saj med njimi pogosteje kot med splošno populacijo najdemo grandiozne narcise (O'Reilly & Pfeffer, april 2021).

Da bo tudi ta vlada nasedla na istih čereh, na katerih se je razbila že Šarčeva, Cerarjeva in vse predhodne levosredinske vlade, mi je postalo jasno že na začetku lanskega leta, in sicer kmalu po tem, ko je vladna koalicija končno uspela izvesti reorganizacijo ministrskih resorjev in ko so predsednik vlade, ministri in ministrice polni entuziazma obljubljali zdravstveno, pokojninsko in davčno reformo, vzpostavitev dolgotrajne oskrbe, korenito prenavo stanovanjske politike, sistema vzgoje in izobraževanja itd. Takrat sem vprašala enega iz ministrskega ekipe: »Kako pa boste koordinirali vse te reforme?« Odgovor, ki je sledil, je v moji glavi sprožil alarm. »Ministri in državni sekretarji se bomo usklajevali med seboj.« Skratka, politični funkcionarji, večina med njimi brez izkušenj in brez poznavanja delovanja in organiziranosti državne uprave, naj bi hkrati vodili svoje ministrske resorje, ob tem pa še usmerjali kompleksne procese in jih usklajevali z drugimi resorji. V tistem trenutku sem dojela, da se kot deja vu ponavlja film, ki smo ga gledali že v času Cerarjeve vlade in njegove SMC in za njo v času Šarčeve vlade. Vsi vemo, kako se je ta film končal.

Tisto, kar pa javnosti ni znano, je to, da ne glede na to, da so uvažali menedžerje iz gospodarstva in najemali vrhunske PR-ovce in zunanje svetovalce, nihče od teh ni imel metakognitivnih sposobnosti in systemskega mišljenja, ki sta nujna predpogoja za uspešno metaupravljanje, ki mu pravimo tudi »upravljanje upravljanja«. Ta odsotnost zmožnosti misliti systemsko in razumeti celoto pa se odraža v vztrajnem zanikanju in izogibanju neprijetnim informacijam in podatkom, ki nam sporočajo, da nečesa ne vemo ali da delamo povsem napačne stvari. Ključni problem je torej, da nam vladajo ljudje, ki 1.) se ne zavedajo svojih kognitivnih omejitev, 2.) zanikajo napake, iz katerih se, posledično, ničesar ne naučijo, in 3.) ne razumejo, da je uspešno upravljanje procesov predpogoj za uspešno oblikovanje in izvajanje systemskih sprememb. Ko posamezniki/ce, ki jih »odlikujejo« takšne lastnosti, pridejo na oblast, je neuspeh pri vladanju zagotovljen.

Jasminka Dedić, Ljubljana